

Protesti na Balkanu pokazuju potrebu za većom akcijom EU oko zagađenja vazduha – nove analize

utorak, 1. mart 2016

Na hiljade ljudi širom Balkana- u Skoplju, Pljevljima, Tuzli i drugim gradovima, su decembra prošle godine, protestujući na ulicama zahtevali da se nešto uradi po pitanju hroničnog zagađenja vazduha u tim gradovima. Najnoviji izveštaj Benkvoč mreže, objavljen juče, pokazuje da su incidenti sa povećanim smogom, u velikom stepenu rezultat izostanka napora i akcije nadležnih organa.

Protesti u Skoplju zbog zagađenog vazduha

Ipak, po nalazima dve pravne analize¹, koje su objavljene juče, kvalitet vazduha bi se mogao drastično poboljšati ukoliko bi se dve evropske direktive vezane za kvalitet vazduha transponovale u Ugovor o Energetskoj zajednici jugoistočne Evrope.

Izveštaj, objavljen juče od strane Benkvoč mreže, i grupe ekoloških organizacija iz regiona² analizira kontekst zagađenja vazduha u Pljevljima, Tuzli, Sarajevu, Skoplju i Tetovu, nakon masovnih protesta. Po izveštaju, glavni krivci variraju u zavisnosti od lokacije, ali uključuju termoelektrane, zagađujuće industrijske komplekse, saobraćaj, i slabo poštovanje nacionalnih standarda kvaliteta vazduha.

Izveštaj³ stoga preporučuje usvajanje i transponovanje pomenute dve direktive u Ugovor o Energetskoj zajednici jugoistočne Evrope, kako bi se poboljšala njihova primena u celom regionu. Prema analizama, Direktiva o kvalitetu vazduha i drugo poglavlje Direktive o industrijskim emisijama bi mogle biti vitalni deo ekološke legislativne u zemljama Zapadnog Balkana. Osim toga, prilagođavanje navedenih direktiva u obim Ugovora o energetskoj zajednici je izvodljivo, i dovodi do ogromnih dobrobiti po javno zdravlje.

Pomenuti izveštaj nije obuhvatio Srbiju, ali je Evropska komisija u svom zadnjem izveštaju o napretku u oblasti životne sredine i klimatskih promena Srbiji, izrazila zabrinjavajuće ocene jer je u većini gradova zagađenost vazduha iznad dozvoljene, a planova za kvalitet vazduha još uvek nema. Najznačajnije emitovane količine prašastih materija u Srbiji u 2014. godini potiču iz termoenergetskih postrojenja, proizvodnje i prerade metala i mineralne industrije.

Usvajanje Direktive o kvalitetu vazduha kroz Ugovor o energetskoj zajednici bi doveo do hitnije obaveze usvajanja planova za kvaliteta vazduh, naročito u zonama i naseljima u kojima nivoi zagađujućih materija premašuju granične vrednosti, a te zone su većinom vezane za sektor proizvodnje električne energije. Ovi planovi bi značajno smanjili problem sa suspendovanim česticama PM10⁴ koje predstavljaju dominantnu zagađujuću materiju na području Republike Srbije⁵.

¹ Pravna analiza drugog poglavlja Direktive o industrijskim emisijama:

<http://bankwatch.org/sites/default/files/Legal-analysis-application-ChapterII-IED-Energy-Community.pdf>

Pravna analiza Direktive o kvalitetu vazduha: <http://bankwatch.org/sites/default/files/Prospects-for-implementing-air-quality-directives-Energy-Community.pdf>

² Zelena Akcija/Friends of the Earth iz Hrvatske, Eko Tim i Centar za ekologiju i energiju (Bosna i Hercegovina), Green Home (Crna Gora), i Eko-Svest (Makedonija)

³ <http://stories.bankwatch.org/up-in-smoke>

⁴ PM10 čestice su među najopasnijim polutantima u vazduhu, one prilikom udisanja napadaju ljudski respiratorni sistem, utiču na njegovu otpornost i deponuju se u najdubljim delovima pluća. PM10 izazivaju ili osnažuju astmu, bronhitise i druga oboljenja pluća, a samim tim smanjuju ukupnu otpornost organizma.

Drugo pravno sredstvo koje bi moglo pomoći u smanjenju zagađenja vazduha je primena zahteva za implementaciju najboljih dostupnih tehnika (BAT), u okviru Direktive o industrijskim emisijama, kako za postojeća postrojenja, tako i za nova.

“Ova odredba bi osigurala jednake uslove za dobijanje energije u Evropskoj Uniji i Energetskoj zajednici čemu se teži i sprečila bi pojavu curenja emisija” zaključila je Pippa Gallop koordinatorka za istraživanje u sklopu Benkvoč mreže za istočnu Evropu.

kontakt:

kontakt za Srbiju: Zvezdan Kalmar, CEKOR, koordinator CEE Bankwatch Network,
0655523191

⁵ Tokom 2014. godišnja granična vrednost PM10 od 40 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ prekoračena je na sledećim mernim mestima: Valjevo (76 $\mu\text{g}/\text{m}^3$), Užice (67 $\mu\text{g}/\text{m}^3$), Beograd_Vračar (43 $\mu\text{g}/\text{m}^3$) i Kragujevac (42 $\mu\text{g}/\text{m}^3$). Prekoračenja dnevnih graničnih vrednosti od 50 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ tokom 2014. godine bilo je na svim mernim mestima: Valjevo 162 dana, Užice 146 dana, Smederevo 133 dana itd.

U aglomeracijama: Bor, Užice i Smederevo tokom 2014. godine vazduh je bio III kategorije, prekomerno zagađen vazduh. U Boru uslovljen sumpordioksidom, a u Smederevu i Užicu suspendovanim česticama PM10. Na teritoriji grada Valjeva, tokom 2014. vazduh je bio III kategorije, prekomerno zagađen vazduh, usled prekoračenih tolerantnih vrednosti koncentracije suspendovanih čestica PM10.